

עת"א 64447/03/22 - עאדל אבו רגב נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים, מדינת ישראל

בית משפט המחוזי מרכז-לוד

עת"א 64447-03-22 עאדל אבו רגב(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים
ואח' עת"א 64461-03-22 חסן אבו רגב (אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים
ואח'
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

בפני	כבוד השופט דרור ארד-אילון
עותרים	עאדל אבו רגב (אסיר)
נגד	
משיבים	1. שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים 2. מדינת ישראל

החלטה

1. עתירה זו עוסקת בסיווגם של העותרים כאסירי אלמ"ב, לפי פקודת הנציבות 04.55.03 (עדכון אחרון 5.1.2017) (להלן: "פקודת הנציבות"). העותרים הם אחים, שהאשמו והורשעו באותו מקרה, ולטענתם סיווגם האמור שגוי ובלתי סביר, ויש בו כדי להכביד במידה ניכרת על תנאי המאסר שלהם, על הליכי טיפול ושיקום וכפועל יוצא מכך על הסיכוי שלהם לזכות בשחרור מוקדם.
2. כל אחד מהעותרים נושא עונש של 14 חודשי מאסר בפועל (וכן מע"ת ופיצוי) שנגזר עליו בגין הרשעתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, אשר אירעה בשנת 2014, ובמהלכה תקפו עם אחרים את אחיה של אשתו דאז של בן דודם (שהוא נאשם 1 באותו כתב אישום).
3. לפי כתב האישום שהוגש ב-2017, ביום 16.9.14 תקף בן דוד של העותרים, שהיה נאשם 1 בכתב האישום, את אשתו דאז, ובתגובה לבקשתה הגיעו אביה ואחיה (שאחד מהם הוא המתלונן) למקום והתפתחה מהומה. למחרת, העותרים יחד עם נאשם 1 ואחרים תקפו בנסיבות מחמירות את אחיה של האשה וגרמו לו חבלות חמורות.
4. אין מחלוקת, ששבועות ספורים לאחר המקרה, בשנת 2014, התגרשו בן הדוד ואשתו, ושמאז לא היה כל קשר בין העותרים לאשתו לשעבר של בן הדוד ולמתלונן.
5. ביום 13.7.2020 גזר בית המשפט המחוזי בירושלים את דינם של העותרים (ונאשמים נוספים), ועל כל אחד מהעותרים הוטל עונש של 18 חודשים וכן מע"ת ופיצוי (ת"פ (ירושלים) 34971-01-17 **מדינת ישראל נ' סלאח אבו רגב ואח'** (13.7.2020)).
6. ביום 3.10.2021, הקל בית המשפט העליון בעונשם, והפחית את עונש המאסר בפועל ל-14 חודשים (שאר

רכיבי העונש לא שונו), וזאת בשל "פרק הזמן שחלף מאז המקרה - 2014 - ועד היום... כאשר לא נטען כי במהלכו היו המערערים מעורבים באירועים פליליים נוספים." וכן בשל כך שתיק זה אינו ממין התיקים שבהם "שיקולי הרתעה, האינטרס הציבורי והתחשבות בנפגע העבירה תופסים את הבכורה במסגרת שיקולי הענישה". (ע"פ 6067/20 סלאח אבו רגב ואח' נ' מדינת ישראל (3.10.2021)).

7. ביום 27.10.21, לאחר פסק הדין בערעור שהגישו כאמור, החלו העותרים לרצות את עונשיהם כאסירי עבודה בכלא ניצן ושולבו בקבוצה טיפולית לאלימות.

8. ביום 28.2.22, בראשיתה של הפגישה השלישית של קבוצת אלימות, מסרה להם העובדת הסוציאלית שהם מוגדרים כאסירי אלמ"ב ולכן עליהם להשתלב בקבוצת אלימות במשפחה.

9. אין חולק שכאסירי אלמ"ב העותרים מסווגים בקטגוריה א', ושסיווגם כאסירי אלמ"ב מכביד על העותרים בכל הקשור להמשך הטיפול, לשילוב בסבב חופשות ואף בהכנה שלהם לועדת שיחרורים, שאמורה להתכנס בימים הקרובים כדי לדון בבקשותיהם לשחרור מוקדם.

10. כבר ביום 2.3.22 פנו העותרים באמצעות באת כוחם למשיב, הבהירו שהם הורשעו בעבירות אלימות כלפי מתלונן שאינו בן משפחה שלהם, וביקשו לבדוק אם אכן סווגו כאסירי אלמ"ב ואם כן ביקשו לשנות את הסיווג.

11. ביום 7.3.22 השיב קצין האסירים לב"כ העותרים כי האסירים מסווגים לקטגוריה א' בגין תיק אלמ"ב (פל"א 417950/2014 - הוא התיק שבגינו הורשעו), שהם מסווגים כך עד לבדיקת ועדת אלמ"ב, וכי הם אינם זקוקים ולא נאמר להם שהם זקוקים לטיפול בתחום האלמ"ב.

12. ביום 18.5.22 דנה הוועדה המחוזית לאלימות במשפחה ולגילוי עריות ('ועדת אלמ"ב'), בעניינו של כ"א מהעותרים. בפני הועדה הובאה העובדות שאחותו של נפגע העבירה (המתלונן) נפרדה כבר ב-2014 מן הדוד של העותרים; שהעותרים שללו כל קשר עם נפגע העבירה ועם אחותו או רצון בקשר כזה; שהתקיימה סולחה בין הצדדים; שלפני האירוע ואחריו הם לא היו מעורבים בעבירות. הועדה המליצה לשלב את העותרים בטיפול אך לא בטיפול אלמ"ב (המלצתה שונה במעט ביחס לכל אחד מהם), לא התנגדה לשילוב בסבב חופשות, אך התנגדה לשחרור מוקדם.

13. בעקבות זאת חיוותה הועדה את דעתה בפני ועדת השחרורים, שאין להסיר את הגדרת פרופיל אלמ"ב של העותרים, וכך סיכמה את הדיון בעניין זה:

"מדובר באסיר המרצה עונש מאסר בגין עבירת אלימות כלפי אחיה של אשת אחיו על רקע מריבה בין בני הזוג. בשל הזיקה המשפחתית הקיימת והעדר יכולת לשלול מסוכנות מהחומרים הקיימים בפני הוועדה, האסיר יוגדר כאלמ"ב."

14. העותרים טוענים שהטענה שמדובר באלימות כלפי אחיה של "אשת אחיו" של כל אחד מהם, היא שגיאה יסודית, שכן מדובר באשת בן דודם, קרי בקרבת משפחה מרוחקת בהרבה. לטענתם די בטעות זו כדי ללמד שלא מדובר על "בן משפחה" כמובנו לצורך הסיווג כפרופיל אלמ"ב. לאחר שעיינתי במסמכים דומה הדבר שמדובר בטעות הקלדה, שכן הועדה היתה ערה לכך שבן הזוג (נאשם 1) הוא בן דודם של העותרים (ולא אחיהם כפי שנכתב).

15. ביום 29.3.22 הוגשו העתירות דנן.

16. ביום 30.5.22 כתבה ועדת אלמ"ב לועדת השחרורים, שהבסיס החוקי להגדרתם פרופיל אלמ"ב לעותרים מצוי בתע"ס (ועדת מחוזיות לגילוי עריות ולאלימות במשפחה לענייני אסירים ומשפחותיהם), ובפקודת הנציבות לעיל סעיף 5(ב)(1), באשר לאסירים "המרצים מאסר בגין עבירת אלימות כלפי מי שאיננו בן משפחה (כפי שפורטו בסעיף 4(ז)(1), וקיים קשר משפחתי אחר והרקע לביצוע העבירה קשור במערכת יחסים זוגית או משפחית בין האסיר לנפגע העבירה". על יסוד זה נקבע ש"בשל הקרבה המשפחתית הקיימת בין האסירים (נאשמים 2 ו-4) ובין נאשם 1, שהיה בן זוגה של נפגעת העבירה, ועל רקע מריבה במערכת יחסים זו בוצעה העבירה, ישנו בסיס מוצק להגדיר האסירים כאלמ"ב."

17. ביום 27.6.22 - כשלושה חודשים לאחר הגשת העתירה - קיבלה ועדת קטגוריות החלטות בעניין העותרים על יסוד המלצת ועדת אלמ"ב, שינתה את הקטגוריה ל"ב/1", ואישרה לכל אחד מהם חופשה בת 12 שעות בתנאים שנקבעו. לאור זאת העתירה בעניין שילוב בסבב חופשות התייתרה, ונותרה רק העתירה על עצם קביעתו של פרופיל אלמ"ב לעותרים.

18. ביום 28.6.22 במהלך הדיון בעתירה, הציגה בפניי המשיבה, בהסכמת העותרים, עמדה חסויה שהיא חלק מחוות דעת ועדת אלמ"ב, ובה תיאור של מצבו הרפואי של נפגע העבירה, עמדתו באשר לעבירה ואישור לכך שאין כיום קשר בינו לבין העותרים. לענייננו, חשוב גם מה שאין בעמדה החסויה: אין בה כל אינדיקציה על מעשה או דיבור של מי מהעותרים במהלך כ-8 השנים שחלפו מאז העבירה, המבטא רצון לפגוע במתלונן.

דיון והכרעה

19. ההחלטה המנהלית שעליה נסובה העתירה היא הגדרת פרופיל אלמ"ב לכל אחד מן העותרים בשל העבירה שנעברה בשנת 2014.

20. פעולת המשיב בהיבט הבין-משרדי בעניין אלימות במשפחה וגילוי עריות נקבעה בפקודת הנציבות 04.54.03 לעיל. בסעיף 1(ב)(1) לפקודה נקבעו ועדות מחוזיות בין משרדיות לטיפול באלימות במשפחה ובגילוי עריות. בסעיף 7 לפקודה נקבע שתפקידה של הועדה הוא -

"אבחון והערכת האסיר, נפגע העבירה ומשפחותיהם. האבחון יכלול הערכת מידת מסוכנותו של האסיר כלפי נפגע העבירה, המשפחה והסביבה."

21. בסעיף 4(ז) לפקודה נקבעה ההגדרה -

**בן משפחה - כהגדרתו בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, לרבות מי שהיה בן משפחה בעבר, והוא אחד מאלה:
1 (בן זוג, הורה או בן זוג של הורה, הורה של בן זוג או בן זוגה של ההורה, סב או סבתא, צאצא או צאצא של בן זוג, אח או אחות, גיס או גיסה, דוד או דודה, אחיין או אחיינית."**

22. קל לראות, שבן דוד אינו בגדר "בן משפחה", ועל כן נאשם 1 (בן דודם של העותרים), ומי שהיתה אשתו בעת

האירוע אינם בגדר "בן משפחה", ובוודאי שאחיה, נפגע העבירה שעברו העותרים, אינו "בן משפחה" שלהם.

23. ועדת אלמ"ב הפנתה לסעיף 5(ב) לפקודה שקובע כך -

"(ב) אסירים בעלי פרופיל אלימות-

(1) אסירים המרצים מאסר בגין עבירות אלימות כלפי מי שאיננו 'בן משפחה' כמוגדר לעיל, קיים קשר משפחתי אחר והרקע לביצוע העבירה קשור במערכת יחסים זוגית או משפחתית בין האסיר לנפגע העבירה.

(2) אסירים המרצים מאסר בגין עבירות אלימות כלפי מי שאינו 'בן משפחה' כמוגדר לעיל, אולם הרקע לביצוע העבירה קשור במערכת יחסים זוגית או משפחתית של האסיר. להבהיר כי במקרים אלו תעריך הועדה מסוכנותו של האסיר כלפי בן משפחה אשר בקשר אליו בוצעה העבירה ולא כלפי נפגע העבירה הישיר שאינו בן משפחה."

24. המשיב מצביע על סעיף 5(ב)(1) כמקור הסמכות לקביעת פרופיל אלמ"ב. לטענתו, יש לבחון את יסודות הסעיף במועד העבירה (ולא במועד הסיווג), והעובדה שהעבירה של העותרים נעברה על רקע קשרי המשפחה במובנם הרחב, מקיימת את היסוד של "קשר משפחתי אחר".

25. העותרים מתנגדים לכך. לטענתם המועד לקביעת יסודות הסעיף הוא מועד הסיווג (קרי ב-2022), ובמועד זה לא מתקיים היסוד של "קשר משפחה אחר, אך גם במועד העבירה לא התקיים "קשר משפחה אחר" בינם לבין אחיה של אשת בן דודם לשעבר.

על כן לשיטת העותרים, חל במקרה זו סעיף 5(ב)(2) אשר קובע בסיפא שיש להעריך את המסוכנות כלפי "בן המשפחה אשר בקשר אליו בוצעה העבירה" (קרי אשתו לשעבר של בן דודם) "ולא כלפי נפגע העבירה הישיר שאינו בן משפחה", קרי לא כלפי אחיה. אשר אין ולא היה כל היבט של מסוכנות כלפיה.

ועוד: לפי המידע החסוי שהוצג בפני, שפראפרזה שלו נמסרה לב"כ העותרים, הבדיקה נערכה ביחס למסוכנות כלפי האח נפגע העבירה ולא כנדרש כלפי האחות.

26. במחלוקת בשאלת מועד התקיימות התנאים, מצאתי לקבל את שתי הדעות. קרי, שועדת אלמ"ב רשאית לבחון את התנאים של קרבת המשפחה הן במועד העבירה והן במועד הסיווג. אלה ואלה הם נתונים רלוונטיים, אשר יש לשקול ולבחון על רקע הנסיבות וחלוף הזמן. כך, כאשר הסיווג נעשה בסמיכות יחסית לביצוע העבירה, ניתוק הקשר המשפחתי בתווך עשוי שלא להשפיע כלל. במקרים מסוימים גם לאחר חלוף זמן משמעותי, כשנותר קשר בזיקה לקשרי המשפחה מהעבר - יש לבחון את הסיכון בעיניים של אלימות במשפחה. אכן, ככל שחולף הזמן ממועד ניתוק קשרי המשפחה, וככל שמתמעטים הקשרים בין מי שהיה להם קשר משפחתי, נוטה המטוטלת לעבר בדיקת התנאים במועד הסיווג. אולם, כאמור, זו אינה בחירה דיכוטומית, אלא שקילה ואיזון לאור מכלול הנתונים.

27. באשר לפרשנות הביטויים "בן משפחה" ו"קשר משפחתי אחר" (ובכלל לפרשנות התנאים הנקובים בפקודה) קבע בית המשפט העליון, שפרשנות מרחיבה ולא פורמליסטית של יחסי משפחה בהקשר של סיווג אלמ"ב היא סבירה ומקיימת את תכלית ההסדר החוקי, תואמת את השכל הישר וצריכה להעשות בהתאם לנסיבות. נמצא ש"אין דופי בשימוש במנגנון מיעץ כמו ועדת אלמ"ב גם במקרים המצויים במעגל רחב יותר של המשפחה או הסכסוך

המשפחתי. (רע"ב 5745/10 **עראפת נ' שב"ס ואח'** (21.9.2010) בחוות דעתו של כבוד השופט רובינשטיין פסקה י"ד). באותו מקרה היה מדובר בבן דודו שני (הן בעת העבירה והן בעת הסיווג). קשרי המשפחה במקרה שלנו רחוקים יותר בעת העבירה, ואינם מתקיימים עוד בעת הסיווג.

כן נקבע, שהפרשנות שמחיל המשיב על עניין זה היא רחבה, ומיועדת לשרת את הערכת המסוכנות העולה מאסירים בעניין רגיש וחשוב (רע"ב 5546/11 **רביע נ' מדינת ישראל** [מאגר נבו] (29.9.11)). באותו מקרה מדובר היה בעבירה שבוצעה בין גיסים, על רקע גירושין בין אחד האחים ממי שהיא אחותם של המתלוננים. ברע"ב 7661/06 **שחאדה נ' מדינת ישראל** [מאגר נבו] (31.12.2006), נבחנה עבירה של שני אחים כלפי אבי אשתו של אחד האחים.

28. בעניין **עראפת** לעיל קבע בית המשפט בשנת 2010, כי "**ראוי שעניין זה יוסדר בפקודת הנציבות**". אולם גם בשנת 2017 לא הוסדר עניין זה באופן שונה מכפי שהיה מוסדר בעבר.

29. יחד עם זאת, תחולת הביטויים "בן משפחה" ו"קשר משפחתי אחר" לצורך הגדרת פרופיל אלימות במשפחה אינה בלתי מוגבלת, והיא מחייבת להיות נאמנה ללשון החוק, סבירה ומוחלטת באופן שוויוני וענייני. להגדרה הולמת יש חשיבות לא רק לפרט הנבחן, אלא גם לשמירה על תפקודה ההולם של הועדה המחוזית. מדובר בועדה בין-משרדית, שמרכזת ידע ומומחיות ייחודיים, והשקעתם במקרים שלא מתקיים בהם אותו ייחוד, באה על חשבון מקרים אחרים הזקוקים לתשומת לב של הועדה. במקום שבו לא מתקיימים מאפיינים התואמים את הפקודה בעניין אלימות במשפחה, נכון להימנע מהעברת הנושא לועדה המחוזית, ולהותיר אותם לאבחון ולערכת המסוכנות "הרגילים", הנערכים במסגרת המשיב.

30. לאור דברים אלה, ההחלטה האם להידרש לאבחון ולהערכת מסוכנות בהיבט של אלימות במשפחה אינה פורמליסטית. היא תלויה בנסיבות המקרה ובשכל הישר. במקרה שלפנינו, נדמה שועדת האלמ"ב לא לקחה בחשבון את הנתונים המרכזיים החשובים, ולא איזנה כראוי בין השיקולים שעמוד בפניה.

31. שיקול שאי אפשר למעט בחשיבותו, הוא חלוף הזמן מעת ביצוע העבירה והעדר כל אינדיקציה למסוכנות מאז. הקשר המשפחתי מלכתחילה לא היה קרוב (אח של אשה של בן דוד). הקשר המשפחתי הלא קרוב נותק לחלוטין בסמוך לעבירה בשנת 2014. מאז לא היה עוד קשר בין העותרים לבין נפגע העבירה ואף לא לאחותו. אין סכסוך משפחתי מתמשך וסמוך לביצוע העבירה, הגיעו המשפחות לסולחה ושולם פיצוי. העותרים עצמם משוללי עבר בעבירות אלימות במשפחה. לא עלו מצידם כוונה או מעשה שיש בהם כדי ללמד על חשש למסוכנות לבני משפחה (או לאנשים שהיו בקשר משפחתי בעבר). העבירה עצמה אינה מהמקרים שבהם "**שיקולי הרתעה, האינטרס הציבורי והתחשבות בנפגע העבירה תופסים את הבכורה במסגרת שיקולי הענישה**" (כי שקבע בית המשפט העליון בערעור על העונש לעיל).

לכך יש להוסיף, שהגדרת האלמ"ב לא נעשתה עם כניסתם של העותרים לכלא, אלא רק לאחר מספר חודשים, ובלי שהתקבל מידע חדש כלשהו.

32. עיון בהחלטות ועדת אלמ"ב מיום 18.5.22 מלמד שהנימוק העיקרי שלה הוא "הזיקה המשפחתית" או "הקרבה המשפחתית" ללא הסבר. כאמור לעיל, זיקה זו הסתיימה בשנת 2014. מעבר לכך, הועדה לא בחנה ולא הציגה בנימוקה את עיקר השיקולים שהבאתי לעיל. בפרט, חלוף הזמן (8 שנים מאז 2014) לא הוזכר כלל, וגם לא העדר אינדיקציה למסוכנות לנפגע העבירה או לאחותו (כעולה גם מהחומר החסוי שהוצג בפני).

33. אף שתוצאת האבחון אינה צריכה לשמש קריטריון לעצם הצורך באבחון, לא מיותר לציין שועדת אלמ"ב לא מצאה שיש מסוכנות ספציפית מצד מי מהעותרים כלפי גורם שמצוי או היה מצוי בקשרי משפחה, ובכלל זה כלפי נפגע העבירה או אחותו, שהיא אשתו לשעבר של בן דודם. קרי: לא נמצאה מסוכנות **לאלימות במשפחה** (גם במובנה הרחב ביותר).

34. מדובר בשיקולים עניינים מרכזיים ביותר, אשר יש בהם כדי להשליך על שאלת הסיווג ועל הצורך במקצועיות הייחודית של הועדה הבין-משרדית לאלמ"ב ולגילוי עריות. העובדה ששיקולים מרכזיים אלה לא נלקחו בחשבון על ידי הועדה יורד לשורש תקינות הגדרתם של העותרים כמתאימים לפרופיל אלמ"ב, והוא מלמד על חריגה ממתחם הסבירות, במידה שמחייבת להתערב בהחלטה ולהורות על ביטולה.

35. לאור זאת, העתירה מתקבלת, והגדרת כל אחד מהעותרים כפרופיל אלמ"ב מבוטלת.

ניתנה היום, ד' תמוז תשפ"ב, 03 יולי 2022, בהעדר הצדדים.